

Ο Φρίξος και η Έλλη ζούσαν στην Αχαΐα Φθιώπιδα, στη σημερινή περιοχή του Αλμυρού, γράφει ο σπουδαίος ιστορικός και ερευνητής του τόπου Βίκτωρ Κοντονάσιος. Ο πατέρας τους ο Αθάμας ήταν ο ιδρυτής της Άλου, μιας πόλης της οποίας η αρχαιότερη ύπαρξη εντοπίζεται και τοποθετείται στην Πλατανιώτικη Μαγούλα, δίπλα από τη θάλασσα του Αλμυρού. Από την Άλο αυτή διέφυγε ο "Χρυσόμαλλος Κριός" με τον Φρίξο και την Έλλη. Η Άλος, η πατρίδα του Φρίξου, ήταν μια πόλη του βασιλείου του Αχιλλέα. Με αυτή θ' ασχοληθούμε σήμερα βαδίζοντας μιαν απόσταση τεσσάρων περίπου χιλιομέτρων, Η Ελληνιστική Άλος, που βρίσκεται στη θέση Κεφάλωση Αλμυρού είναι "το σημαντικότερο και το πλέον καλά διατηρημένο ιστορικό μνημείο της περιοχής Αλμυρού".

Η τομή της Νοτιοανατολικής Πύλης της Άλου.

Οδοιπορικό στην Αρχαία Άλο

ΚΕΙΜΕΝΟ: ΚΥΡΙΑΚΟΣ ΠΑΠΑΓΕΩΡΓΙΟΥ
ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΕΣ: ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΕΥΑΓΓΕΛΟΠΟΥΛΟΣ

Μέρος του τειχίου της αρχαίας πόλης στον περίφρακτο αρχαιολογικό χώρο.

Να εξηγηθούμε από την αρχή: Δεν είμαστε αρχαιολόγοι, δεν είμαστε αρχαιοδίφες ούτε ερευνητές. Αλλά ούτε και σκαπανείς των αρχαίων μνημείων. Βολεύομαστε με την ιδιότητα του οδοιπόρου και του αρχαιολάτρη...

Γι αυτό το παρακάτω κείμενο δεν παύει να είναι ένα ζωντανό κύτταρο κινησιολογίας γύρω και μέσα στον θαμμένο οργανισμό του αρχαίου πολιτισμού.

Ωραία όλα όσα μας μαθαίνουν οι φιλόστορες και οι αρχαιοδίφες, αλλά κάπου κι αυτοί χάνουν λάδια. Και τα λάδια τα χάνουν όχι στη διαδικασία της έρευνας ή της μελέτης των αρχαίων κειμένων, αλλά στον τομέα της ολοκληρωμένης περιήγησης, αυτής που αφορά το σύνολο των αρχαίων καταλοίπων.

Προσωπικά πιστεύω, ότι εκεί τελειώνει ο ρόλος τους. Ωστόσο υπήρξαν και υπάρχουν αρχαιολόγοι που όχι μόνο έσκυψαν

πάνω στα γραπτά κιτάπια και στο έδαφος που το αγάπησαν, αλλά περπάτησαν μίλια ολόκληρα για να προσδιορίσουν με ακρίβεια τη χωροταξία του ευρήματος και της περιοχής (Δείτε για παράδειγμα το ζεύγος Σακελλαράκη, στην Κρήτη).

Η Ελληνιστική Άλος στη θέση Κεφάλωσθ θεωρείται ως το πιο σημαντικό και καλύτερα διατηρημένο ιστορικό μνημείο της επαρχίας Αλμυρού. Η ιστορική παρουσία της Άλου καλύπτει δυο χρονικές περιόδους, την κλασική και την ελληνιστική. Η κλασική πόλη πρέπει να βρισκόταν στην Πλατανιώτικη Μαγούλα, η οποία και καταστράφηκε το 346 π.Χ. ⁽¹⁾.

Εμείς θα περιηγηθούμε τη νεότερη, ελληνιστική πόλη, τα ερείπια της οποίας (οχύρωση, πύλες και ακρόπολη) καλύπτουν μια μεγάλη έκταση, στην οποία μπορεί να γίνει ένας ωραίος αρχαιολογικός περίπατος. Είπαμε λοιπόν να ξεκινήσουμε από τα εξαιρετικά σπουδαία τείχη

της αρχαίας πόλης.

Η πιο πάνω Κεφάλωση, για όσους δεν τη γνωρίζουν, βρίσκεται στην ανατολική μεριά του Αλμυριώτικου κάμπου, λίγο μετά τον Πλάτανο του Αλμυρού, κάτω από ένα νταμάρι, στις υπώρειες της Όθρης. Η θέση αυτή είναι πολύ σημαντική, καθώς είχε τον έλεγχο επικοινωνίας μεταξύ του βόρειου και του νότιου ελλαδικού χώρου⁽²⁾. Η πόλη φέρεται να χτίστηκε στα τέλη του 4^{ου} π.Χ. αιώνα.

Είπαμε λοιπόν να αναζητήσουμε τον υπόλοιπο κορμό (νευραλγικό άξονα) της σπουδαίας αυτής πόλης. Εδώ πρέπει να πούμε ότι η παρακάτω αναφορά μας έχει να κάνει αποκλειστικά και μόνο με μια εξαντλητική περιήγηση – οδοιπορία και με τίποτα άλλο. Οσοι θέλουν να κάνουν έναν ωραίο αρχαιολογικό περίπατο ως ακολούθισουν τα βήματά μας, έστω κι αν δεν υπάρχει σήμανση ή ευκολία... Για όσους όμως θέλουν να μάθουν περισσότερα ως επισκεφτούν το Αρχαιολογικό

Μουσείο Αλμυρού για να ενημερωθούν και ν' απολαύσουν τη θαυμάσια και πολύ ενδιαφέρουσα δουλειά των ανθρώπων που νοιάζονται για τον μνημειακό πολιτισμό της περιοχής τους.

Ξεκινήσαμε λοιπόν την ανίχνευση της Άλου ή εμπάση περιπτώσει ό,τι απομένει και είναι ορατό σήμερα στους περιηγητές από την οχύρωσή της.

Η Άλος, η οποία αναφέρεται στην Ιλιάδα, πρέπει να πούμε ότι ήταν η πατρίδα του Φρίξου και της Έλλης, ο πατέρας των οποίων Αθάμας φέρεται ως ο ιδρυτής της αρχαίας και σημαντικής αυτής πόλης, τα λείψανα της οποίας λένε πως βρίσκονται στην ευρύτερη περιοχή της Πλατανιώτικης Μαγούλας. Σύμφωνα με την αρχαιολογική υπηρεσία, έχει πιστοποιηθεί η συνεχής κατοίκηση του χώρου από την Ύστερη εποχή του Χαλκού μέχρι τα Γεωμετρικά χρόνια κι έχουν ανευρεθεί λείψανα με αφιδωτά κτήρια και εκτεταμένα νεκροταφεία.

Το σπάσιμο της οχύρωσης, 200 μ. πριν τη ΝΑ Πύλη

Το εξωτερικό τείχος της ακρόπολης.

Αυτά λένε οι έρευνες και όλες οι ενδείξεις, χωρίς εμείς να μπορούμε να έχουμε άποψη ή θέση επί του αρχαιογνωστικού θέματος.

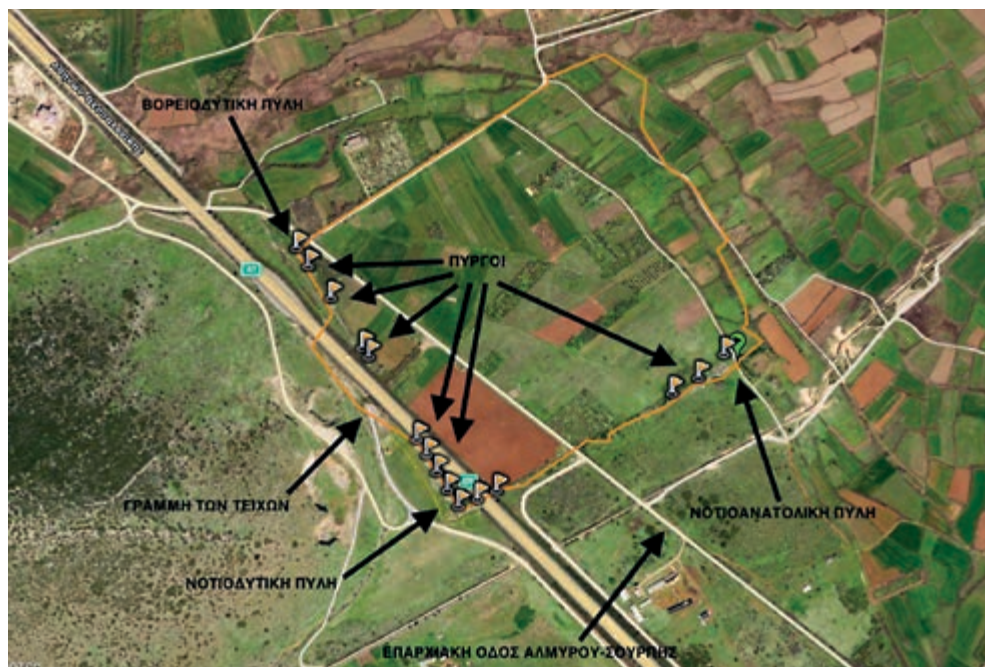
Η Άλος λοιπόν, η πατρίδα του Φρίξου ανήκε στο βασίλειο του Αχιλλέα, η οποία έφερε το όνομα Αχαΐα Φθιώτις.

Από εκεί θα ξεκινήσουμε την περιήγησή μας. Θα περάσουμε τον Πλάτανο και πριν από την Κεφάλωση, θα στρίψουμε δεξιά και σε τρακόσα μέτρα με μια αναστροφή θα βρεθούμε έξω από τον αρχαιολογικό χώρο της Άλου. Δεξιά και νότια υψώνεται ένας γυμνός λόφος που έχει φραγεί για να γίνει κάποτε οπαστήρας. Μπαίνουμε στην αρχαιολογική ζώνη και περπατούμε κατά μήκος της πολύ καλά ανασκαμμένης οχύρωσης της αρχαίας πόλης η οποία ακολουθεί τον άξονα της Εθνικής Οδού Θεσ/νίκης - Αθήνας.

Πέρα από το αρχαίο τείχος με τις ωραίες διπλές και τριπλές σειρές από κυβό-

λιθους σε ένα μήκος εκατόν πενήντα μέτρων περίπου, δεν βλέπουμε κάτι από τα αρχαία κατάλοιπα που αναφέρουν οι πηγές. Ο Ηρόδοτος μιλάει για ένα Ιερό, το **“Ιρόν του Λαφυστίου Διός”**, που δεν ξέρουμε αν ήταν εδώ ή δεν μπορούμε να εντοπίσουμε.

Φεύγοντας από την επικράτεια του αρχαιολογικού χώρου, περνάμε κάτω από τη γέφυρα της Εθνικής Οδού και παρατηρούμε την οχύρωση της αρχαίας πόλης να συνεχίζεται παράλληλα με τον Εθνικό άξονα, κάτω από το ανάχωμα της Εθνικής Οδού και με κατεύθυνση ανατολική. Περπατάμε για πάνω από πεντακόσια μέτρα δίπλα από τα τείχη αυτά στο μήκος των οποίων αποκαλύπτονται δυο τετραγωνισμένες πύλες ωστόσο πέσαμε σε τραχιά λόχμη, πίσω από την οποία αννά και μόνο φαίνονται τα πιθανά λείψανα του τείχους μέχρι που πέφτουμε στον δημόσιο δρόμο Πλατάνου - Σούρπης.

Ακριβής αποτύπωση των ιχνών της αρχαίας Άλου.
Εσωτερικοί δόμοι της ακρόπολης.

Τμήμα της σωζόμενης εσωτερικής
σκάλας της ακρόπολης.

Σκαρφαλώνοντας στο τείχος της ΝΑ Πύλης.

Περνάμε απέναντι όπου είναι φραγμένη μια ιδιοκτησία και όπου τα βάτα και τα πουρνάρια έχουν σφραγισμένα τα λείψανα του τείχους. Από τη δυτική μεριά του κτήματος βρίσκουμε πέρασμα και ακολουθούμε τον υπερυψωμένο όχτο, ο οποίος έχει καλύψει την περιτείχιση της αρχαίας πόλης. Σε μικρή απόσταση τελειώνει ο όχτος κι αποκαλύπτεται μια θαυμάσια σειρά του αρχαίου τείχους που ακολουθεί ανατολική κατεύθυνση. Σε τριακόσια μέτρα από τον δρόμο Πλατάνου – Σούρπης πέφτουμε μπροστά σε μια περιφραγμένη έκταση ενός περίπου στρέμματος, μέσα στην οποία υψώνει εκρηκτικό ανάστημα η Νοτιοανατολική Πύλη, όπως λένε, της αρχαίας ακρόπολης.

Είναι πύλη μόνο αυτή ή η ίδια η αρχαία ακρόπολη της Άλου; Και αν είναι αυτή η αρχαία ακρόπολη – εφόσον δεν εντοπίσαμε κάπου αλλού παρόμοιας τεχνικής

και συνόλου οικοδομικού έργου κατασκευές – ποιας εποχής είναι; Είναι αρχαϊκή, των κλασικών χρόνων, ελληνιστικής εποχής ή βυζαντινής περιόδου;

Αυτή πάντως μας δίνει την εικόνα μιας πλήρους ακρόπολης της αρχαίας Άλου. Η μοναδική πινακίδα εξάλλου που υπάρχει σε όλο το μέτωπο της οχύρωσης είναι αυτή, η οποία έχει σκουριάσει και δείχνει αμυδρά την κάτοψη της πόλης, όπως την έχει αποτυπώσει και ο Αρχαιολογικός Χάρτης του Νομού Μαγνησίας, με τη διαφορά, ότι τα ερείπια αυτά βρίσκονται ανατολικά της περιφραγμένης οχύρωσης από την οποία ήρθαμε και όχι “στο δυτικότερο σημείο της οχύρωσης της πόλης”, όπως αναγράφεται χαρακτηριστικά κι εσφαλμένα στον έντυπο Χάρτη της δημόσιας Υπηρεσίας.

Αλλά και στον επισημειούμενο Χάρτη της ίδιας Υπηρεσίας (Αρχαιολογικό Ινστιτούτο Θεσσαλικών Σπουδών, έκδοση

του 2010), τον οποίο μάλιστα έχει τυπώσει με το Ελληνικό Γεωδαιτικό Σύστημα Αναφοράς η αξιόπιστη ΑΝΑΒΑΣΗ, αποτυπώνονται σε λάθος συντεταγμένες οι δύο τόποι της Άλου, ως Άλος η μια και Νέα Άλος η άλλη, δίχως να αναφέρεται πουθενά στον Χάρτη η τοποθεσία της ΝΑ Πύλης της αρχαίας ακρόπολης.

Για να εισέλθω στον απαγορευμένο χώρο καβατζάρω τα σκουριασμένα συρματοπλέγματα κι έτσι φτάνω στην καρδιά της πανέμορφης μικροπολιτείας της Άλου.

Και βέβαια όλα είναι κατασκουριασμένα γιατί ποιος ξέρει από πότε έχει να πατήσει ανθρώπινο ποδάρι εδώ.

Η τειχισμένη αυτή πολιτεία χωρίζεται σε τέσσερις δόμους, ορθογωνισμένους, με μικρά ενδαιτήματα και μια θαυμάσια πέτρινη σκάλα που οδηγούσε στα ανώδωματα της Πύλης - Ακρόπολης.

Από εδώ έχεις σχετική εποπτεία του ευρύτερου χώρου από το βουνό ίσαμε τη θάλασσα. Διακρίνονται καθαρά τόσο το

θαλάσσιο μέτωπο του Παγασπτικού, όσο και οι γύρω ορεινές εξάρσεις (Χλωμόν Όρος, Όθρης και Πήλιο). Την ακρόπολη τέλος κοσμεί μια πανέμορφη αρχαία δρυς, ίδια με την ιερά Φηγό της Δωδώνης.

Όμως επειδή ο Αρχαιολογικός χάρτης του Νομού Μαγνησίας (Υπεύθυνο και το ΔΗΚΚΙ Βόλου) γράφει ότι “στο δυτικότερο σημείο της οχύρωσης της πόλης, διακρίνονται ερείπια οχυρωμένης ακρόπολης Βυζαντινών Χρόνων”, προβήκαμε στην ανίχνευση του συγκεκριμένου σημείου.

Δυτικό σημείο της οχύρωσης που έχει χαρακτηριστεί ως αρχαιολογικός χώρος της Άλου είναι ο άδεντρος λόφος με το υποκείμενο νταμάρι. Έτσι βαλθήκαμε να σκαρφαλώνουμε τις πλαγιές του λόφου μήπως και εντοπίσουμε τα ερείπια της οχυρωμένης ακρόπολης. Σαρώνοντας την ανατολική πλαγιά του λόφου βρήκαμε τον κτηνοτρόφο Κώστα Μπακλα-

Η σωζόμενη Πύλη της ακρόπολης με την Ιερή Βελανιδιά.

Το εσωτερικό της ακρόπολης.

τζή από τον Πλάτανο, ο οποίος ήταν όχι μόνο κατατοπιστικός αλλά και γνώστης της περιοχής της αρχαίας Άλου. Μας έδειξε την κορυφογραμμή η οποία ωστόσο είναι αδιάβατη και μας έστειλε, πολύ ορθά, από την πίσω πλευρά του λόφου όπου υπάρχει ανοδική κλίμακα λιθοσωρού για να καταλήξει σε μια ευρεία διάταξη οικιστικού ίχνους που δεν έχει δυστυχώς ανασκαφεί.

Από τα ερείπια της ΝΑ Πύλης προσπαθούμε να εντοπίσουμε τη συνέχεια του τείχους. Από την κάτω πλευρά της Πύλης συνεχίζει άλλος σφιχτός όχτος που έχει σφραγίσει το τείχος. Κινούμαστε παράλληλα με αυτό για ογδόντα μέτρα, ως το σημείο που στρίβει βόρεια και με ορατά πλέον τα ίχνη της οχύρωσης. Από εκεί και πέρα περπατούμε μέσα στα χωράφια ψάχνοντας τη γραμμή του τείχους, η οποία αλλού χάνεται κι αλλού ξαναβρίσκεται. Εδώ πια δεν έχει γίνει καμιά αποτύπωση ούτε καν έρευνα. Όλα είναι

πατηκωμένα από τα χορτάρια.

Βγαίνουμε σε αγροτικό δρομάκι που στο σύνορό του ξαναβρίσκουμε το τείχος. Το παρακολουθούμε, καθώς έχει τώρα δυτική κατεύθυνση μέχρι που συναντάει τον δρόμο Πλατάνου – Σούρπης, λίγα μέτρα πιο πάνω από τον οποίο πέφτουμε στη βορειοδυτική πύλη της αρχαίας Άλου. Γυρίζουμε στο σημείο από όπου είχαμε περάσει αρχικά, κάτω από τη γεφύρωση της Εθνικής Οδού έχοντας πλέον ολοκληρώσει τον γύρο της αρχαίας Άλου.

Αν θελήσει κάποιος να περιηγηθεί και να απολαύσει την οχύρωση της αρχαίας πόλης, πρέπει πρώτα απ' όλα να ξεκινήσει από τον αρχαιολογικό χώρο της Άλου, που βρίσκεται δίπλα από την Εθνική Οδό και στη συνέχεια να γυρίσει πίσω ως την Κεφάλωση, το σημείο δηλαδή όπου τέμνεται η παρακαμπτήρια της αρχαιολογικής θέσης από τον δημόσιο δρόμο Αλμυρού – Σούρπης και να στραφεί δε-

ξιά (ανατολικά) συνεχίζοντας τον δρόμο για τη Σούρπη, για 900 μέτρα μετά τη στροφή κι αφού περάσει κάτω από την αερογέφυρα του εθνικού άξονα, όπου θα παρατηρήσει τη μοναδική πινακίδα της Αρχαιολογικής που τον κατευθύνει αριστερά προς τις εγκαταστάσεις του Τιμεντάδικου. Σε τρακόσια μέτρα φεύγει δεξιά ένας χωματόδρομος – προσοχή χωρίς σήμανση – ο οποίος καβατζάρει τη σιδηροτροχιά των τιμέντων από αριστερά και σε εκατό μέτρα τον βγάζει μπροστά στο υπέροχο θέαμα της ΝΑ Πύλης και της αρχαίας δρυός.

Απαραίτητη προϋπόθεση, για όσους δεν γνωρίζουν την περιοχή ή έρχονται από μακριά (Αθήνα ή Θεσ/νίκη), η έξοδος στον Κόμβο του Αλμυρού, και η αναζήτηση του δρόμου που πάει για Πλάτανο και Σούρπη (Παλιά Εθνική Οδός).
Σύνολο διαδρομής όλης της περιτείχισης, 3.150 μέτρα.

ΠΑΡΑΠΟΜΠΕΣ

- (1) Βίκτωρ Κοντονάτσιος - Η ιστορία της επαρχίας Αλμυρού.
- (2) Αρχαιολόγος Ροντήρη του Αρχαιολογικού Μουσείου Βόλου.

ΧΡΗΣΙΜΕΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ

Αρχαιολογικό Μουσείο Βόλου:
Αθνασάκη 1
Τηλέφωνο: 24210 76278

<http://efamagvolos.culture.gr/Halos.html>

Το τειχίο που βλέπετε είναι δίπλα από την Εθνική Οδό Αθήνας – Θεσ/νίκης.

Ελάχιστα λείψανα του τειχίου στη διαδρομή
από νότο προς βορρά.

